Lystring!

Om nya utmaningar som hotar medicinsk forskning och utveckling för kvalitetsdriven vård och hälsa

”Agenda för hälsa och välstånds” rapport 2026

När vi går in i detta valår är det med nya utmaningar, jämfört med för fyra år sedan. Geopolitisk oro, beredskapsuppbyggnad, ökad desinformation och organiserad brottslighet är exempel på faktorer som försvårar medicinsk forskning, utveckling och vård på många sätt. Vi, medlemmarna i tankesmedjan ”Agenda för hälsa och välstånd”, känner ett ansvar för att vittna om detta för våra politiker så att de har ett verklighetsbaserat underlag för sina prioriteringar och beslut för kommande mandatperiod.

Vi bidrar därför med en rapport som innehåller en analys av hur nya utmaningar påverkar våra olika verksamheter. Vi beskriver även vad vi själva gör för att möta utmaningarna, samt identifierar prioriterade områden som politiken behöver hantera för att medicinsk forskning, utveckling och kvalitetsdriven vård ska kunna säkras och stärkas i Sverige. Det är viktigt för medborgarna, för det handlar om fundamentala delar av vårt samhälle som vi alla är beroende av och som nu står under hot.

För att nödvändiga förändringar ska ske så snabbt, samordnat och effektivt som möjligt har vi gemensamt arbetat fram 10 prioriterade ansvarsområden för kommande regering. Vid en första anblick kan det kanske synas förenklat. Men det här är komplexa frågor som behöver hanteras på systemnivå, i samarbete med berörda parter. Våra prioriterade områden syftar till att skapa en struktur för de diskussioner som behövs innan beslut fattas. I vissa områden har sittande regering redan tagit viktiga steg, men mer kvarstår.

Oavsett hur riksdag och regering ser ut efter valet behöver det arbetet intensifieras och vår avsikt är att bidra till att vi inte tappar fart. Vi ser fram emot fortsatt samarbete med politiska beslutfattare i syfte att proaktivt säkra och stärka Sveriges position som en ledande life science nation med högkvalitativ vård.

Agenda för hälsa och välstånd – ett samarbete mellan Forska Sverige för hälsa och välstånd och:

Barncancerfonden
Läkemedelsverket
Reumatikerförbundet
Sahlgrenska Universitetssjukhuset VGR
Riksförbundet HjärtLung
Sveriges Farmaceuter
Karolinska Institutet
Hjärnfonden
Region Västerbotten
Pfizer
Region Örebro län
MSD
Linköpings universitet
Neuro
Arthur D. Little
Naturvetarna
Region Stockholm
Chalmers University of Technology
Swedish Medtech
Luleå tekniska universitet
Sveriges läkarförbund
Svenska Diabetesförbundet
Bayer
AstraZeneca
Lunds universitet
Region Kalmar län
Sveriges Ingenjörer
Örebro universitet
Pandemifonden
Region Östergötland
Uppsala universitet
Nätverket mot cancer
Apotekarsocieteten
De forskande läkemedelsföretagen
Svensk sjuksköterskeförening 1910
TLV Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
Region Skåne Skånes Universitetssjukhus
Svenska Läkaresällskapet
Astma och Allergiförbundet
Umeå universitet
Hjärt-Lungfonden

10 områden för kommande regering att agera på

Kommande regering bär ansvaret för att skapa stabila och långsiktiga förutsättningar för forskning, innovation och vårdens utveckling, i normalläge likväl som i kris. För att möta nya utmaningar som påverkar dessa förutsättningar, behöver våra politiska beslutsfattare prioritera följande områden:

1. Stärka tillgången till forskningsmedel. Fria forskningsmedel behövs för att säkra akademisk frihet utan detaljstyrning och de utgör en bas för demokrati. Medicinsk forskning är grundläggande för ökad hälsa och konkurrenskraft. Ökningstakten för statliga forskningsmedel till medicin och hälsovetenskap har varit låg och urholkats av inflation. Situationen förvärras av minskad finansiering från USA och det behövs en förstärkning.

2. Säkra internationella samarbeten. I en tid av ökad geopolitisk osäkerhet behöver Sverige ha fortsatt starka internationella forskningssamarbeten. För att kunna ha ett så säkert samarbete som möjligt med utländska institutioner och forskare krävs tydligare strukturer, bättre skydd av data och högre riskmedvetenhet.

3. Stärka aktörernas beredskap. Den pågående beredskapsuppbyggnaden påverkar kärnverksamheterna. För att upprätthålla vårdkapacitet, medicinsk forskning och kunskapsutveckling behövs strukturer som fungerar i normalläge, såväl som i kris. I nuläget efterfrågas bland annat riktlinjer och tydligare uppdrag för beredskap och krisläge.

4. Öka kraften att motstå cyberangrepp. Cyberangreppen mot Sverige ökar snabbt och kräver omedelbara åtgärder för att skydda medborgare, offentliga system samt journaldata, forskningsdata och hälsouppgifter.

5. Värna möjligheterna till dual use. När den regelbaserade världsordningen försvagas behöver möjligheterna för forskning och innovation som kan stärka både försvar och samhällsskydd värnas, med stor respekt för internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter.

6. Stärka tillgången till läkemedel och medicintekniska produkter. Geopolitiska spänningar och förändrad amerikansk handelspolitik skapar osäkerhet och kan hämma lanseringar och investeringar i Europa. Därför krävs åtgärder som effektiviserar processerna för tillgång till innovativ medicinteknik och läkemedel.

7. Snabba upp beslutsprocesser. Regelverk som rör medicinsk forskning och utveckling är ofta omfattande och saknar nationell harmonisering. För att stärka Sveriges utveckling för ökad hälsa och konkurrenskraft, samt för att kunna agera snabbt i kris, behöver byråkratin förenklas både på EU-nivå och nationellt, bland annat vad gäller läkemedelsgodkännande, kliniska prövningar, digital infrastruktur och upphandling.

8. Motverka desinformation och stärk information. Den växande mängden desinformation skadar människors förtroende för medicinsk forskning och i förlängningen deras hälsa. Det försvårar i sin tur möjligheten att upprätthålla beredskap mot hälsohot, exempelvis genom minskad vaccinationsvilja. För att behålla den höga tilliten som finns i Sverige krävs åtgärder gentemot oseriöst agerande.

9. Ta krafttag mot organiserad brottslighet. Organiserad brottslighet hotar kvalitet, förtroende och säkerhet i både vård, företag, föreningar, universitet och andra myndigheter. För att stå emot behöver tydliga och kraftfulla åtgärder vidtas.

10. Förstärka skyddet mot hot och trakasserier. Personal inom vård, lärosäten, myndigheter och ideella verksamheter utsätts allt oftare för hot och trakasserier. Lagskyddet behöver fortsatt stärkas. All personal inom vård, lärosäten, myndigheter och ideella verksamheter behöver omfattas av ett förstärkt straffrättsligt skydd, likt exempelvis blåljuslagen riktad mot blåljusverksamhet.

Mer ingående beskrivningar hittar ni i rapporten.

Läs gärna hela rapporten på www.forskasverige.se/Agenda2026